

Пътеводител в света на шестте струни

По случай Световния ден на китарата, Школата по китара към Народно читалище „Бялата лястовица – 2018“, гр. Дулово с ръководител Светлозар Д. Драгнев издават „Пътеводител в света на шестте струни“ – електронно издание със свободен достъп.

СЪДЪРЖАНИЕ:

Глава 1: Анатомия на китарата (От какво е направена музиката?)

Глава 2: История и еволюция (От древността до рок сцената)

Глава 3: Семейството на китарите (Видове инструменти)

Глава 4: Езикът на музиката (Как да четем това, което свирим?)

Глава 5: Арсеналът на китариста (Основни акорди)

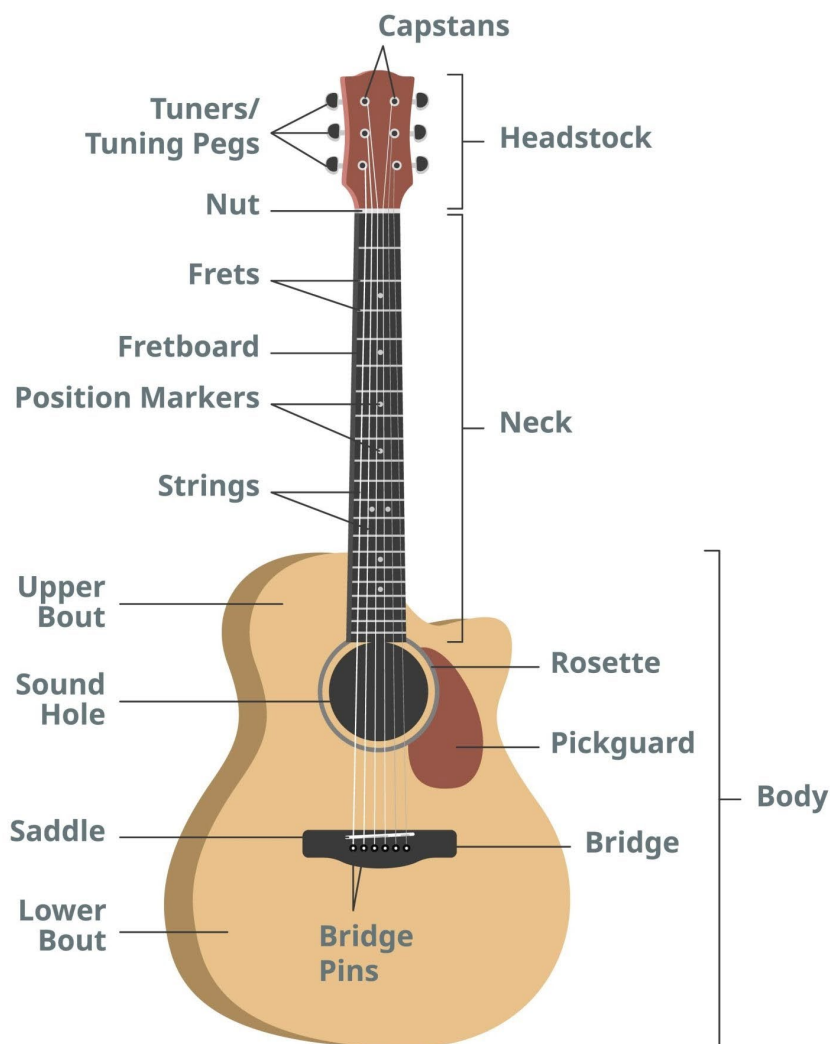
Глава 6: Техники и стилове (Как се извлича звукът?)

Глава 7: Съвети за млади китаристи и поддръжка

Глава 8: Вдъхновение (Цитати от велики музиканти)

Глава 1: Анатомия на китарата (От какво е направена музиката?)

Китарата много прилича на човешкото тяло – тя си има глава, дълга шия (гриф) и голямо тяло. Всяка от тези части има своята критично важна роля, за да превърне едно просто метално или найлоново влакно в магията, наречена музика.

Getty Images

Разглеждане

Нека разглобим инструмента на части:

- **Глава (Headstock)**

Най-горната част на китарата. Тук струните завършват своя път. Главата често носи логото на марката или майстора, който е създал инструмента.

- **Ключове за настройване (Tuning Pegs)**

Малките метални механизми, разположени на главата. Чрез тяхното въртене струните се натягат или отпускат. Това променя височината на звука и ни позволява да "настроим" китарата, за да звучи вярно. *(Съвет: Винаги ги въртете плавно и внимателно!)*

- **Гриф (Neck / Fretboard)**

Дългата "шия" на китарата. Това е работната площадка на китариста – тук пръстите на лявата ръка (при десничарите) танцуват, за да създават различни акорди и мелодии.

- **Празчета (Frets)**

Малките метални пластинки, които пресичат грифа хоризонтално. Те разделят грифа на отделни "позиции". Когато притиснем струната зад дадено празче, ние на практика скъсяваме нейната дължина, което прави звука по-висок.

- **Струни (Strings)**

"Гласните връзки" на китарата! Стандартната китара има 6 струни. Подредени от най-дебелата (най-ниският звук) към най-тънката (най-високият звук), те се наричат: **Ми (E), Ла (A), Ре (D), Сол (G), Си (B), Ми (e)**.

- **Тяло / Резонаторна кутия (Body)**

Това са "белите гробове" на акустичната китара. Когато гръпнем струната, тя започва да трепти, но звукът ѝ сам по себе си е много тих. Трептенето влиза в кухото гървено тяло, отблъсква се от стените му и се усилва многократно, придобивайки онзи топъл и богат тембър, който всички обичаме.

- **Звуков отвор и Розетка (Soundhole & Rosette)**

Кръглата дупка в центъра на тялото. Точно оттам излиза вече усиленият звук, за да стигне до ушите ни. Красивите, често ръчно изработени шарки около отвора се наричат "розетка" – те са класическа украса, запазена още от древността.

- **Магареце (Bridge)**

Дървената част, залепена в долния край на тялото. Тя държи струните здраво опънати и играе ролята на "мост" (откъдето идва и английското ѝ име). Магарецето улавя вибрациите от струните и ги предава директно към гървото на резонаторната кутия.

Глава 2: История и еволюция (От древността до рок сцената)

Китарата, която гържите в ръцете си днес, не е създадена за един ден. Тя е пътешественик във времето! Нейната форма, звук и роля са се променяли в продължение на хиляди години, преминавайки през кралски дворове, прашни каубойски пътища и огромни рок стадиони.

Ето как се е развил най-популярният инструмент в света:

1. Древните корени (Преди повече от 3000 години)

Идеята да опънеш струни върху куха кутия е много стара. В древен Египет, Месопотамия и Персия хората са свирили на инструменти, направени от черупки на костенурки или издълбано гърво, покрито с животинска кожа. По-късно в Европа през Средновековието и Ренесанса царуват **лютнята** и испанската **виуела** – изящни инструменти с много струни, използвани за забавление на крале и благородници.

2. Раждането на съвременната класическа китара (19-ти век)

През 1800-те години испанският майстор **Антонио де Торес** прави истинска революция. Дотогава китарите са били малки и сравнително тихи. Торес увеличава размера на резонаторната кутия, усъвършенства формата на "осморка" и променя вътрешната структура на гървото. Така се ражда **класическата китара** – с дълбок, топъл и достатъчно силен звук, за да изпълва концертни зали.

3. Акустичната революция и металните струни (Началото на 20-ти век)

Когато музикантите в Америка започват да свирят в по-големи оркестри (заедно с шумни банджота и духови инструменти), класическата китара с нейните меки струни от животински черва (по-късно найлон) просто не се е чувала. Майстори като **Крисчън Фредерик Мартин** (C.F. Martin) създават китари, които издържат на напрежението на **метални струни**. Ражда се "Уестърн" или **акустичната китара** – с по-голямо тяло (формата *Dreadnought*) и ярък, пронизващ звук, който завинаги променя кънтри, блус и фолк музиката.

4. Електрическата ера (1930-те – 1950-те години)

Даже металните струни не били достатъчно силни за джаз биг-бендовете. Музикантите имали нужда от още сила! През 30-те години се появяват първите магнитни адаптери, които превръщат трептенето на струната в електрически сигнал.

Истинският бум обаче идва през 50-те години, когато визионери като **Лес Пол (Les Paul)** и **Лео Фенгър (Leo Fender)** създават електрически китари от плътно гърво (Solid-body). Без кука кутия звукът можел да се усилва до безкрайност чрез външни усилватели, без да създава нежелан шум (микрофония). Така се ражда рокендролът!

Глава 3: Семейството на китарите (Запознай се с братовчедите!)

Всички китари си приличат, но всяка има свой собствен характер, глас и предназначение. В голямото струнно семейство има четирима главни герои, които трябва да познаваш. Кой от тях ще избереш зависи от музиката, която кара сърцето ти да бие по-бързо!

1. Класическата китара (Романтичната гуша)

Това е китарата, с която повечето хора започват своя музикален път.

- **Как да я познаем:** Има по-малък корпус и по-широк гриф. Най-отличителният ѝ белег са струните – трите най-тънки са направени от прозрачен найлон.
- **Как звучи:** Звукът ѝ е мек, топъл, нежен и приглушен.
- **За каква музика е родена:** Испанско фламенко, класически произведения (Бах, Моцарт), боса нова и латино музика.
- **Предимство за начинаещи:** Найлоновите струни са много по-щадящи и меки за пръстите, докато свикнат с натискането.

2. Акустичната (Уестърн) китара (Гласът на народа)

Това е "пеещата" китара, която виждаш край лагерния огън или в ръцете на любимия си поп изпълнител.

- **Как да я познаем:** Има по-голямо тяло (резонаторна кутия) от класическата, по-тесен гриф и най-важното – **метални струни**.
- **Как звучи:** Много по-силно, звънко, ярко и отчетливо.
- **За каква музика е родена:** Поп, рок, кънтри, фолк, блус. С нея се свирят 90% от съвременните хитове по радиото.
- **Важно:** Металните струни изискват малко повече усилие от пръстите в началото, но звукът си заслужава всяка капка пот!

3. Електрическата китара (Бунтарят с усилвателя)

Инструментът, който промени музикалната история завинаги.

- **Как да я познаем:** Тя няма гунка (звук отвор)! Тялото ѝ обикновено е от плътно дърво. Под струните има магнитни "адаптери" (pickups), които улавят трептенето им.
- **Как звучи:** Сама по себе си звучи много тихо. Тя се нуждае от кабел и **усилвател** (кубе), за да оживее. Веднъж включена, звукът ѝ може да бъде всичко – от кристално чист до ревящ, изкривен (Distortion) и безкрайно дълъг (Sustain).
- **За каква музика е родена:** Рок, хеви метъл, блус, джаз, фънк.
- **Суперсила:** Можеш да сменяш звука ѝ с натискането на един педал на пода!

4. Бас китарата (Гръбнакът на групата)

Тя често стои леко в сянка на сцената, но без нея всяка песен би звучала празно и слабо.

- **Как да я познаем:** Тя е по-дълга и масивна от останалите. Обикновено има само **4 много дебели струни** (въпреки че има модели с 5 или 6).
- **Как звучи:** Изключително ниско, плътно и ритмично. Нейният звук се усеща повече в гърдите, отколкото в ушите.
- **Ролята ѝ:** Бас китаристът е мостът между ритъма (барабаните) и мелодията (китарата и певица). Той е туптящото сърце на всяка банда!

Глава 4: Езикът на музиката (Как да четем това, което свирим?)

Музиката е универсален език. Но точно както говоримите езици имат азбука, така и музиката има свои начини за записване. За китарата съществуват три основни "азбуки". Не се плашете – не е нужно да знаете и трите веднага, за да започнете да свирите любимите си песни!

1. Петолинне и ноти (Класическият език)

Това е официалният език на музиката, който се разбира от всички музиканти по света – от пианисти до цигулари.

- **Как изглежда:** Пет успоредни хоризонтални линии. В началото стои красивият **Ключ Сол** (♩).

- **Как се чете:** Всяка нота (черното кръгче) е поставена на линия или в поле между линиите. Мястото ѝ показва колко висок е тонът, а формата ѝ (дали има опашка или не) показва колко дълго трябва да звучи.
- **Предимството:** Дава най-точната информация за ритъма и мелодията. Това е задължителната азбука за всеки, който иска да свири класическа китара.

2. Таблатури / Табовете (Тайният код на китаристите)

Ако класическите ноти ви се струват трудни, таблатурите са вашето спасение! Те са измислени специално за китара и са най-бързият начин да научите рок или поп песен.

- **Как изглеждат:** Приличат на петолиние, но имат **6 линии** (вместо 5).
- **Как се четат:** Много е просто! Всяка линия е една от струните на китарата (най-горната линия е най-тънката струна, а най-долната – най-дебелата). **Числата** върху линиите ви казват точно **кое прагче** трябва да натиснете.
 - *Пример:* Ако видите цифрата "3" на най-долната линия, това означава: "Натисни третото прагче на най-дебелата струна и удари с перцето!"
 - Ако числото е "0", означава да ударите струната "свободна" (без да натискате нищо с лявата ръка).
- **Предимството:** Не е нужно да знаете нотите. Табовете са като GPS навигация за пръстите ви!

3. Схеми на акорди (Картата на съкровищата)

Когато искате да изсвирите цял акорд (няколко струни едновременно, за да съпровождате пеене), използваме тези малки решетки. Наричат се "Chord boxes".

- **Как изглеждат:** Квадратчета с вертикални и хоризонтални пресичащи се линии и черни точки по тях.
- **Как се четат:** Представете си, че гледате грифа на китарата си изправен право нагоре.
 - **6-те вертикални линии** са струните.
 - **Хоризонталните линии** са металните прагчета.

- **Черните точки** ви показват точно къде да поставите пръстите на лявата си ръка.
- Понякога в точките има цифри (1, 2, 3, 4) – те подсказват кой точно пръст да използвате (показалец, среден, безименен или кутре). О-тата (O) отгоре означава свободна струна, а X-овете (X) – струна, която НЕ трябва да звучи.

Глава 5: Арсеналът на китариста (Основните акорди)

Знаете ли, че хиляди от най-известните поп и рок хитове по радиото са написани с помощта на едва 3 или 4 акорда? Не е нужно да сте виртуози, за да започнете да създавате музика!

Всичко започва с т.нар. **"отворени акорди"** (Open chords). Наричат се така, защото при тях винаги звучи поне една свободна (отворена) струна, която не е натисната от пръстите ви. Те са най-лесните за научаване и звучат най-силно и звънко на акустична китара.

Разделяме ги на две големи групи според емоцията, която носят:

1. Мажорните акорди: Веселите и светли

Ако музиката беше времето навън, мажорните акорди са слънчевите, ясни и радостни дни. Те звучат енергично, позитивно и тържествено. Запомнете тази магическа петица (на английски често я наричат системата *CAGED*):

- **C (До мажор)** – Звучи чисто, невинно и просто.
- **A (Ла мажор)** – Ярък и кънтри-звучащ.
- **G (Сол мажор)** – Широк, топъл и много популярен в поп музиката.
- **E (Ми мажор)** – Мощен, силен и готов за рок!
- **D (Ре мажор)** – Весел, лек и "победоносен".

(Тук на постера трябва да има големи схеми на тези 5 акорда с точки, показващи къде да се сложат пръстите: 1-показалец, 2-среден, 3-безименен, 4-кутре).

2. Минорните акорди: Тъжните и меланхолични

Ако мажорните са слънцето, минорните са гъндровните, замислени и емоционални дни. Те носят носталгия, тъга или драматично напрежение. Най-важните три, с които да започнете, са:

- **Am (Ла минор)** – Дълбок и леко мистериозен. Най-добрият приятел на C (До мажор).
- **Em (Ми минор)** – Най-лесният акорд на света! Изисква само два пръста, но звучи огромно и мрачно.
- **Dm (Ре минор)** – Изключително драматичен и "плачец" звук.

(Тук на постера добавете схемите за тези 3 минорни акорда).

Тайната на успеха: Смяната!

Да научиш как да хванеш един акорд е само първата стъпка. Истинското предизвикателство е да се научиш да преминаваш от един акорд на друг плавно, без музиката да спира.

Съвет от преподавателя Светлозар Драгнев: *Тренирайте "мускулната си памет"! Хванете акорд G, след това бавно преместете пръстите си на акорд D. Повторете го 100 пъти, докато пръстите ви не започнат да го правят сами, без дори да гледате грифа!*

Глава 6: Техники и стилове (Как се извлича звукът?)

Ако лявата ръка е мозъкът, който избира кои ноти да изсвирим, то дясната ръка е сърцето и гласът на китарата. Начинът, по който докосваме струните, променя изцяло емоцията и стила на музиката.

Има два основни пътя, по които китаристите поемат:

1. Свирене с перце (Plectrum / Flatpicking)

Перцето (перото) е малко парче пластмаса (в миналото костенурка или гърво), което се гържи между палеца и показалеца.

- **Как звучи:** То дава ясен, отсечен, силен и много конкретен звук.
- **За какво се използва:** Това е стандартната техника за рок, поп, метъл и кънтри. С перце можете да "угряте" мощно всички струни едновременно (Strumming) за ритъм или да "закачате" отделни струни с невероятна скорост за бързи сола.
- **Тайната:** Дръжте го здраво, но не стягайте китката си. Движението трябва да идва от китката, а не от целия лакът!

2. Свирене с пръсти (Fingerstyle / Arpeggio)

При тази техника перцето се оставя настрана и струните се гърпат директно с върховете на пръстите (или с ноктите).

- **Как звучи:** Много по-меко, интимно и богато.
- **За какво се използва:** Това е класическият начин на свирене (фламенко, класика), но се използва изключително много и в модерния поп и фолк (помислете за песни като *Blackbird* на The Beatles или *Tears in Heaven* на Ерик Клептън).
- **Тайната:** Палецът обикновено свири ниските (басови) струни, а показалецът, средният и безименният пръст си разпределят трите най-тънки струни, за да изсвирят мелодията. Сякаш имате цял малък оркестър в една ръка!

Специални ефекти (Магията на лявата ръка)

Китарата е един от малкото инструменти, които позволяват да огъвате и променяте звука, след като вече сте ударили струната. Ето някои от най-готините техники:

- **Бендинг (Bending - Огъване):** След като натиснете пръгчето и ударите струната, бутате струната нагоре по грифа с пръста си. Звукът буквално "заплаква" и се повишава плавно. Задължително за всяко блус соло!
- **Слайд (Slide - Плъзгане):** Натискате едно пръгче, удряте струната и без да вдигате пръста си, го плъзгате бързо до друго пръгче. Звукът се прелива като сирена. (Може да се прави и със специална метална или стъклена тръбичка на пръста).
- **Вибрато (Vibrato):** Леко и много бързо поклащане на пръста, докато натиска струната. Кара тона да трепти и да звучи много по-живо и пеещо – точно като гласа на оперен певец.
- **Хамер-он и Пул-оф (Hammer-on / Pull-off):** Техника за много бързо свирене. Удряте струната веднъж с дясната ръка, а след това "забивате" (като чукче) друг пръст на лявата ръка върху по-горно пръгче, за да изкарате втори тон без ново гърпане.
-

Глава 7: Златните правила на Светлозар Драгнев (Съвети и поддръжка)

Да се научиш да свириш на китарата е пътешествие, което изисква търпение, любов и малко дисциплина. Преподавателят от Школата по китарата към НЧ "Бялата лястовица - 2018", г-н Светлозар Драгнев, споделя своите най-важни съвети за всеки, който е решил да хване инструмента:

1. Правилната стойка (Гърбът е по-важен от пръстите!)

Преди въобще да ударите първия акорд, обърнете внимание как седите.

- **Съветът:** Изправете гърба! Китарата трябва да стои стабилно на бедрото ви (или между краката при класическата постановка), а не да се свлича. Ако се прегърбвате над грифа, за да видите къде са пръстите ви, много бързо ще получите болки във врата и кръста. Свиренето трябва да носи удоволствие, не физически дискомфорт!

2. Магията на настройването (Не свирете на разстроен инструмент)

Дори да изсвите най-трудния акорд перфектно, ако китарата ви не е настроена, ще звучи ужасно.

- **Съветът:** Първото нещо, което правите, щом извадите китарата от калъфа, е да я настроите! Използвайте електронен тунер (щипка за главата на китарата) или безплатно приложение на телефона си.
- *Запомнете имената на свободните струни отгоре надолу (от най-дебелата към най-тънката):* **E - A - D - G - B - E** (Ми - Ла - Ре - Сол - Си - Ми).

3. Тайната на практиката (Постоянството побеждава таланта)

Колко често трябва да се упражнявате?

- **Съветът:** 15 минути *всеки ден* са много по-полезни от 3 часа веднъж в седмицата (например само в неделя). Мускулите на ръцете ви имат нужда от ежедневна тренировка, за да изградят "памет" и сила. Ако свирите редовно по малко, върховете на пръстите ви бързо ще загрубеят и болката от струните ще изчезне завинаги.

4. Грижа за инструмента (Китарата е живо същество)

Дървото, от което е направена китарата, "диша" и реагира на околната среда.

- **Съветът:** * **Пазете я от влага и жега:** Никога не оставайте китарата си в багажника на колата през лятото или до работещ радиатор през зимата. Дървото може да се изкриви или сцени.

- **Почистване:** След всяко свирене избърсвайте струните и грифа със суха памучна кърпа. Така премахвате потта и мазнините от пръстите си, което ще удължи живота на струните двойно!
- **Смяна на струни:** Ако струните са потъмнели, ръждясали или звучат "глухо", значи е време за нови. Сменяйте ги поне на 3-4 месеца, ако свирите редовно.

Глава 8: Вдъхновение (Магията на шестте струни)

Да се научиш да свириш на китара не е просто придобиване на ново умение. Това е откриване на нов език, с който можеш да изразяваш чувствата си, когато думите не достигат. Китарата е верен приятел, който остава с теб за цял живот.

Ето какво споделят за този възшебен инструмент някои от най-великите музиканти в историята:

"Понякога ще искаш да се откажеш от китарата, ще я намразиш, ще те болят пръстите... но ако останеш с нея и не се предадеш, тя ще те възнагради завинаги!"

– **Джими Хендрикс (Jimi Hendrix)**, смятан за най-великия електрически китарист на всички времена.

"Китарата е малък оркестър. Всяка нейна струна има различен цвят, различен глас и различна душа."

– **Андрес Сеговия (Andrés Segovia)**, бащата на съвременната класическа китара.

"Едно от най-хубавите неща, които могат да ти се случат в този живот, е да откриеш музиката. Тя е убежище."

– **Ерик Клептън (Eric Clapton)**, легендарен блус и рок музикант.

"Хубавото на това да учиш нови неща е, че никой никога не може да ти ги отнеме."

– **Би Би Кинг (B.B. King)**, Кралят на блуса.

Твоят ред е!

Всяко велико пътешествие започва с една малка стъпка (или с едно гръпване на струната). Не е нужно да имаш музикално семейство или вроден талант, за да започнеш. Нужно е само желание!

Школа по китара към НЧ „Бялата лястовица – 2018“

гр. Дулово, обл. Силистра | февруари, 2026 г.

Светлозар Д. Драгнев

(преподавател)